

MANEVRI SNAGA NATO-a

MANEVAR »BATTLE ROYAL«

U poznatom belgiskom časopisu izišao je krajem prošle godine članak rezervnog general-majora Emila Vanta, posvećen ovom manevru.¹⁾

Manevar *Battle Royal* održan je septembra 1954 godine u Zapadnoj Nemačkoj, uz učešće oko 150.000 ljudi. Pisac je materijal članka podelio u pet poglavlja: 1) opšta razmatranja, 2) glavna tema i geografska prostorija, 3) početni raspored i događaji od 23 septembra, 4) odvijanje operacija i 5) neka razmatranja, s tim što je izlaganja u ovom poslednjem poglavlju podelio na a) ofanzivni manevar, b) vrednost manevra za usporavanje, c) rasterećenje jedinica i d) taktičko atomsko oružje. Ovim ćemo redom i prikazati piščeva izlaganja, ne upuštajući se u neka kritička razmatranja.

U poglavlju »Opšta razmatranja« pisac iznosi da je komandovanje postavilo kao bitne zadatke: upotrebu taktičkog atomskog oružja, ne obazirući se na civilne probleme i ne predviđajući upotrebu hidrogenske bombe, dirigovanih projektila i hemiski rat; proučavanje mogućnosti smanjenja jedinica za snabdevanje; povećanje pokretljivosti borbenih jedinica; rasparčavanje i koncentraciju velikih oklopnih jedinica i funkcionisanje Generalštaba u celini. Ovde se naročito podvlači da su gornje stvari bitne za evoluciju operatike, dok se dejstvo manjih taktičkih jedinica može proveriti i u okviru znatno ograničenijih operacija. Na završetku tog poglavlja pisac navodi da je većina podataka i rezultata ovog manevra ostala tajna.

U poglavlju »Glavna tema i geografska prostorija« pisac kaže da politička situacija kao baza manevra i strategiske pretpostavke nemaju nikakve sličnosti sa stvarnim prilikama ili prilikama koje mogu da proizađu. Pretpostavljen je sukob između dveju zemalja srednje moći, »Severne zemlje«, koja računa na holandsku pomoć, i »Južne zemlje«, koja je u početku izolovana ali koja očekuje pojačanje neke druge zemlje. Obe su strane predviđale rat i spremale se za njega. Granice između ovih zemalja, kao i manevarska zona, vide se iz skice.

Na ovakvom raznovrsnom terenu trupe »Severne zemlje«, uzimajući inicijativu napadača, imale bi da napreduju što brže kako bi iskoristile svoju privremenu nadmoćnost. One su se sastojale: u zapadnom sektoru od 1 holandskog korpusa (7 holandska pešadiska divizija i 6 britanska oklopna divizija), u istočnom sektoru od 1 britanskog korpusa (2 pešadiska divizija i 7 oklopna divizija). Podržane su od 2-ge taktičke grupe britanskog vazduhoplovstva.

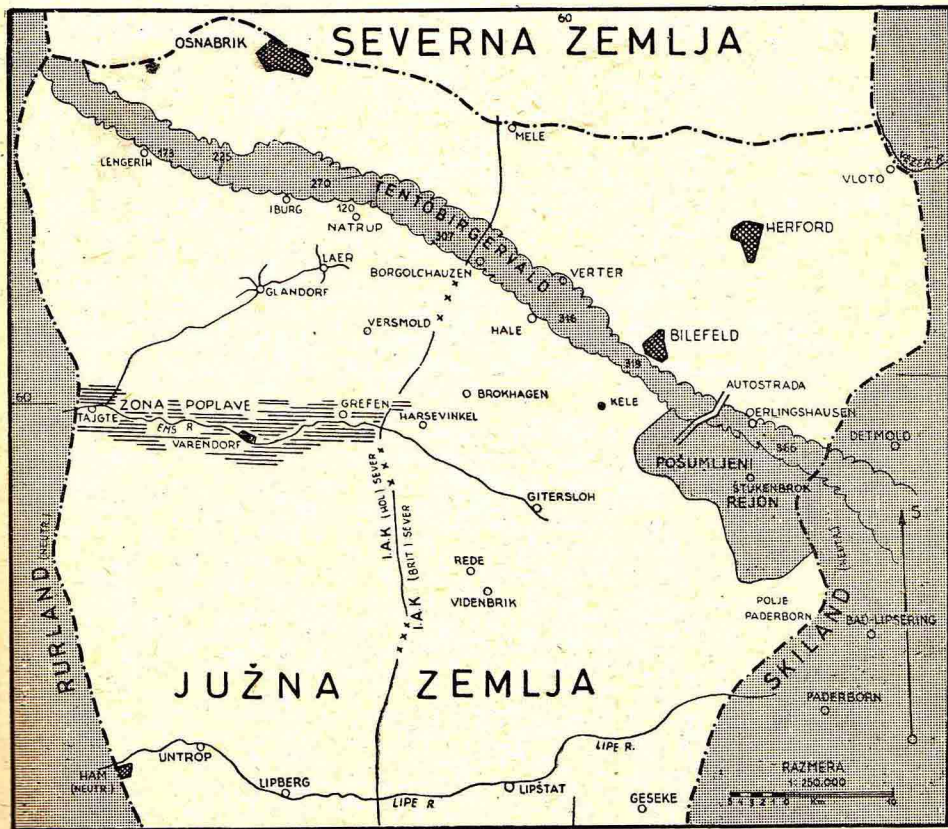
Snage »Južne zemlje« su u početku svedene na 1 belgiski korpus (1 pešadiska i 16 oklopna divizija i 1 kanadska brigada). Podržane su od 83 taktičke grupe britanskog vazduhoplovstva. Odnos snaga bio je 4:2½, ali je pretpostavljeno da južna strana ima izvesnu nadmoćnost u atomskim projektilima.

U poglavlju »Početni raspored i događaj od 23 septembra«, (vidi skicu) pisac iznosi polazni raspored i prva dejstva: u zapadnom sektoru, na severnoj padini grebena Teutobirgervalda, bila je druga belgiska brigada (lovačka-konjička) koja je kontrolisala Osnabričke izlaze; na drugoj (zadnjoj) strani je jedan deo kanadske brigade držao izlaze na liniji Lengerih — Iburg — Borgholchauen, koja

¹⁾ La manoeuvre »Battle Royal«, par le Général-major de réserve, Emile Wanty, *L'Armée — La Nation*, novembar 1954.

je bila prvi objekat 1 holandskog korpusa. Na istoku je 1 belgiska brigada bila zapadno od Herforda; linija otpora ovih triju brigada se protezala duž severne padine grebena, kroz Verter, Bilefeld, Erlingshauzen.

Glavna akcija napadača očitala se 23 septembra zapadno od Bilefelda ka Halu i dalje prema Gitterslohu, imajući kao daljni objekat obrazovanje širih mostobrana na reci Lipi.

Dve divizije 1 holandskog korpusa dejstvovale su prema Emsu (prepreka — front 29 km), a dve divizije 1 britanskog korpusa operisale su istočno na frontu od 35 kilometara.

U daljem izlaganju pisac izlaže situaciju na kraju dana 23 septembra: 1 holandski korpus potisnuo je belgiske i kanadske delove, ali glavnine nisu prešle planirani cilj: Lengerih — Iburg; prema zapadnoj granici jedna tenkovska kolona izbila je 10 km, a prema istočnoj granici ovog korpusa tenkovi su u kontaktu na 20 km ispred glavnine.

Na istočnom sektoru (1 britanski korpus), ka Haleu, napadač je prešao greben i u ravnici je u dodiru sa belgiskim jedinicama, a na ostalom delu fronta branilac je severno od grebena i to: 7 belgiska brigada severozapadno od Bilefelda u dodiru sa tenkovima; istočno od varoši je bila praznina, dok je 4 belgiska brigada držala greben u rejonu Erlingshauzena. Između ove brigade i neutralne gra-

nice (oko 5 km) ocrtavao se natkriljavajući pokret, u kome učestvuju pešadija i delovi oklopnih jedinica. Glavnine su na 25 km od položaja istaknutih delova.

265 američki divizion teške artiljerije (atomske) pridat je 23 septembra južnoj strani. On je bio podeljen na dve grupe: južno od Gittersloha i kod Redea. Toga dana, u 16.00, zabeležena su dva bombardovanja: jedno na pravcu napada prema Haleu, blizu jednog tenkovskog bataljona (domet 25 km), drugo blizu izlaza autostrade severno od grebena (domet 20 km). Naprotiv, dodaje pisac, nikakva atomska reakcija nije zabeležena na jaku grupaciju koja je nadirala blizu istočne granice (pešadija i oklopne jedinice).

U poglavlju »Odvijanje operacija« pisac uglavnom kaže:

Poplava u dolini Emsa zaprečila je ceo sektor u prosečnoj širini od 1.500 m. Zahvaljujući ovome branilac je u mogućnosti da ostvari ekonomiju snaga kao i prethodnog dana. Naprotiv, napadač, za koga je brzina bila od najvećeg značaja, stisnuo se uz Ems (tri ešelona).

Na istočnom sektoru komandant južne strane, da bi zaštitio otkriveni zapadni bok, doveo je delove 16 oklopne divizije. Nastupanje od Halea je zadržano aktivnim dejstvom suprotne strane. 4 belgiska brigada drži još uvek Erlingshauzen sa grebenom pozadi. Ovde pisac postavlja sebi pitanje: gde je natkriljavajuća grupa koja je prethodnog dana bila tako opasna?! Nije li po sporazumu povučena da se manevar ne bi razvijao suviše brzo?

Polu atomskog divizion južne strane postavilo se na 8 km jugoistočno od Gittersloha, na dosta izloženoj padini. Zabeleženo je, oko 10.30, gađanje na šumu 6 km severozapadno od Bilefelda gde su se verovatno nalazili tenkovi, kao i bacanje jedne bombe u 14.30 severno od granice (zona prikupljanja jedne brigade).

Sve u svemu, kaže pisac, napadač je za dva dana postigao samo dodir duž poplavljenog terena r. Emsa i pošumljenog grebena.

25 septembra u 16.00 (24 časa docnije) situacija se u zapadnom sektoru nije promenila. U 14.00 »Južna zemlja« je bacila jedan bataljon padobranaca severno od Varendorfa, sa zadatkom da uznemirava neposrednu pozadinu holandskih trupa a u 18.30 bačena je jedna atomska bomba na Glandorf (na 14 km od linije fronta), komunikacijski čvor čije je rušenje trebalo da poremeti saobraćaj. Bacanje još jedne bombe na Laer potpuno bi ukočilo saobraćaj, ali u manevrima, kaže dalje pisac, nikad se ne može ići na krajnje pretpostavke.

Na istočnom sektoru napadač je dopro do Harsevinkela. Južna strana je ovamo poslala jedinice 16 oklopne divizije iz Videnbrika. Prema 4 belgiskoj brigadi nadirala je jedna kolona (sastavljena većinom od pešadije) i podelila je. Pojačanja južne strane prema ovom rejonu su u toku. Prema centru ovog sektora organizovana je linija severno i severozapadno od Gittersloha sa isturenim jedinicama koje drže Brokhagen i Keleu. Veći deo snaga severne strane nalazio se još severno od grebena. Maksimalno napredovanje je za tri dana iznosilo 30 km, od kojih 22 km na zemljištu koje nije neposredno branjeno — kaže pisac.

Ovog su dana zabeležena dva bombardovanja atomskim bombama: jedno u 14.15 blizu severnog izlaza autostrade iz tesnaca, a drugo u 10.00 na 3 km jugoistočno od Halea (na 3 km severno od jedne belgiske jedinice na položaju).

26 septembra sve se promenilo. Jedinice »Južne zemlje« su se metodički povukle da bi izbegle okruženje. 1 kanadska brigada iza r. Lipa na frontu od 20 km (uzvodno od Hama); 3 belgiske pešadijske brigade (čiji su delovi smanjeni usled gubitaka) na frontu zapadno, držeći pojedinačno front od 11,9, odnosno 13 km. Pozadi na Soest i severno od Nehajma su rezerve pešadije i oklopnih jedinica i divizion atomske artiljerije u tri grupe: južno od Verla, severno od Moen Ze i jugozapadno od Geseke.

Napadač je uputio više kolona prema stalnim mostovima na r. Lipi kako bi uhvatio izgubljeni dodir. Ovoga dana bačena je samo jedna atomska bomba, i to iz aviona »Severne zemlje« na Lipštat u 12.15, verovatno na kolonu u povlačenju.

27 septembra do 16.00 ništa se nije promenilo u razvučenom rasporedu južne strane. 1 holandski korpus je uspostavio dva uža mostobrana kod Untropa i Lipberga, a istočno je uspostavljen mostobran širine 12 km i dubine 4 km koji

je štitio podizanje 7 mostova i pripremao prelaze jednoj većoj grupi. Na ovom delu odbrana je bila slaba. Samo su jedna slabija brigada i delovi 1 belgiske brigade bili raspoređeni na otvorenom zemljištu, povoljnom za tenkove.

U poslednjem poglavlju »Neka razmatranja«, pisac izvlači pouke iz ovog manevra. Tako u tački »ofanzivni manevar« on kaže: kod severne strane brzina je imala prvenstvo kako bi se iskoristila brojna nadmoćnost pre dolaska pojačanja »Južnoj zemlji«. Severna strana je uvidela potrebu rasparčavanja svojih snaga da bi ublažila eventualnu atomsku reakciju protivnika. Napad se manje-više ograničavao na dejstvo putevima (kojih je bilo: u zapadnom sektoru 4, a u istočnom 6—7), jer je zemljište van puteva bilo nedovoljno pristupačno za teške tenkove. Izlažući dalje, pisac kaže da u normalnim (stvarnim) uslovima poplavljena površina od Emsa ne bi ostala nezapažena vazdušnom izvidanju »Severne zemlje«, a ovako se desilo da je ceo jedan AK udario na ovu prepreku u tesnom kontaktu sa grupama sastavljenim od tenkova i pešadije. Na istočnom boku 1 holandskog korpusa, u rejonu Harsevinkel — Brokhagen, stvoren je otvor od 10 km širine i 8 km dubine u koji je komandant južne strane ubacio delove oklopnih jedinica, ali je pri svem tom tamo postojala jedna slaba tačka koja je morala privući pažnju severne strane. Jer, po karti situacija od 24 septembra u 16.00, 1 AK je raspolagao prema ovom otvoru jednim oklopnim bataljonom, sa dva bataljona u Grefenu, sa dva bataljona u Hileru (15 km severozapadno) i sa još dva bataljona prema Iburgu. Prikupljanjem ovih jedinica, koje je bilo odlučeno uveče, izvršeno u toku noći a završeno napadom u zoru 25 septembra, bio bi ugrožen bok i pozadina branioca u rejonu Bilefelda. No, ovaj je otvor bio van granice 1 AK, a striktno poštovanje ovih granica ostaje kao prepreka za odluke koje bi nametala situacija — kaže pisac. Ovu tačku pisac zaključuje s tim da nije bilo ideje za manevar na zapadnom sektoru već da je, ustvari, postojao frontalni napad koji je zaustavljen na r. Emsu od snaga u odnosu 1:4. U istočnom sektoru vođen je obuhvatni napad, s obe strane Bilefelda, ali s nedovoljnim snagama i zato je sporo napredovao.

U tački »Vrednost manevra za usporavanje«, pisac kaže da je u ovom manevru na upadljiv način dokazana vrednost i mogućnost manevra za usporavanje. Jer, ovaj je manevar za usporavanje uzeo 23, 24 i 25 septembra oblik defanzive za zaustavljanje na dubini 7—8 km. Blagodareći poplavi r. Emsa, komandant južne strane je izvršio ekonomiju snaga i sredstava i na taj način izjednačio odnos snaga na istočnom sektoru. Samim tim, on je intervenisao na ugroženim tačkama, vršeći i lokalne protivnapade, a u kritičnom momentu je povlačio svoje trupe i ponovo ih zaustavljao na liniji pozadi. No, ovo je bilo moguće, kaže dalje pisac, zbog sporosti manevra severne strane. U manevru za usporavanje, vođenom u odnosu 1:2, opasno je zadržavati se više od 24 časa na istom položaju i provesti tamo celu noć posle uspostavljenog dodira, naročito kod protivnika koji će sistematski iskoristiti mrak za svoje operacije, čak i sa tenkovima. Preporučljivo je, kaže dalje pisac, obezbediti se što većom dubinom zemljišta. U ovom manevru prva linija je ležala na oko 20 km od granice; druga linija bio je sam greben sa severnim ograncima; treća, južni izlaz sa ovog grebena u ravnici; četvrta, paralelna Gitterslohu; peta, reka Lipe. Pokret »klizanja« ešelonima, jedan za drugim, između ovih uzastopnih položaja, dozvoljavao je da se dobije potrebno vreme i da se izbegne mogućnost izlaganja opasnosti sudbonosnog (odlučnog) sukoba ili obuhvata, pošto bi u pokušajima hvatanja dodira i razvijanju sredstava, naročito pod pretnjom atomskog oružja, napadač morao da izgubi svakog dana više časova.

U tački »Rasterećivanje jedinica«, pisac navodi da ne raspolaže zaključcima koje je donelo komandovanje po ovom pitanju.

U poslednjoj tački »Taktičko atomsko oružje«, pisac iznosi da je u toku manevra bilo verovatno i drugih atomskih intervencija, artiljeriskim zrnima i bombama, osim onih dvanaestinu koje smo spomenuli; nisu tačno rečeni ni uslovi (na primer, eksplozija u vazduhu ili na zemlji), ni rezultati, sem za jedan projektil. U pogledu uticaja taktičkog atomskog oružja na odbranbeni raspored, pisac navodi da će ovaj ispoljavati težnju ka linearnom izdužavanju frontova. Dalje navodi da je novo zrno povećalo znatnoj meri koristan učinak klasične artiljerije. Ono može da zameni više

artiljerijskih divizionara pod uslovom da dostigne svoj cilj. Efikasnost bombe bačene iz aviona zavisi od tačke pogotka u odnosu na stvarno ciljanu tačku. Dok komunikacijski čvorovi predstavljaju pogodne objekte za dejstvo, dotle mostovi, zbog svojih malih dimenzija, ne predstavljaju rentabilne objekte. U pogledu dejstva na trupe, pisac kaže: iznenađene i relativno grupisane jedinice na otvorenom polju su osjetljive na dejstvo atomskih granata i bombi; ove poslednje, kad eksplodiraju u vazduhu, dejstvuju u rejonu od 2 km, pri čemu trupe izgube za kratko vreme više od 50% svojih efektiva, što znači da jedinica u tom slučaju gubi svaku koheziju. Relativna zaštita ljudi osigurana je samo ako se nalaze u pojedinačnim zaklonima za čoveka, pokrivenim dosta debelim slojem zemlje. Ovi su uslovi teško ostvarljivi u toku napada ili, ako se oni privremeno i ostvare, ne vidi se kako će se te raskomadane jedinice ponovo grupisati da bi mogle krenuti napred posle zastoja. U pogledu izbora ciljeva za atomske projektele u toku opisanog manevra, pisac kaže: u obzir dolaze ciljevi na istočnom sektoru, koji je bio otvoren, jer bi na zapadnom sektoru početni napad bio ionako zaustavljen pred Emsom. Kao taktičke ciljeve treba izabrati čvorove komunikacija na ograničenoj površini, koji gospodare grupama puteva, naročito rokadnim; treba pokušati da se sinhronizuje bombardovanje sa pridolaskom jakih neprijateljskih delova; na taj način bi se mogli dezorganizovati u isti mah taktički pokreti i logistički manevri u neposrednoj pozadini. Udaljeniji ciljevi ostaju u domenu strategiskog bombardovanja.

Za braniočev raspored pisac kaže: raspored treba da bude rasparčan po zemljištu, s tim da se održava taktička celina grupa oko izvesnih tačaka ili na izvesnim pravcima, pri čemu ljudstvo treba da bude prikriveno i maskirano (ovde se ne misli samo na tradicionalno prikrivanje granjem, već da je pokriveno zemljom u svojim zaklonima). U ovakvom slučaju ono ne predstavlja povoljan objekat za atomske projektele. Naprotiv, ono to postaje, završava pisac, ako je u pokretu (rezerve, snabdevačke kolone) ili kad je na položaju gusto raspoređeno kod artiljerije. Ceo problem je u rasturanju trupa, ali tako da one i dalje ostanu povezane.

D. L.

SAD I ZEMLJE AMERIČKOG KONTINENTA

ARMIJA SAD SMANJUJE SVOJE EFEKTIVE

Lična odluka pretsednika Ajzenhauera po kojoj u toku narednih 18 meseci treba da se smanje efektivni Armije SAD sa 1,340.000 na 1,100.000 ljudi, koja je nedavno objavljena, primljena je u izvesnim američkim krugovima sa priličnim iznenađenjem.

Do sredine decembra prošle godine izgledalo je kao da će plan generala Ridžveja, načelnika Generalštaba kopnene vojske, dobiti Pretsednikovu podršku. Taj plan je predviđao kopnenu vojsku od 24 divizije (umesto sadašnjih 19 koje će se po Ajzenhauerovoj odluci svesti svega na 15) i zasnivao se na gledištu da bi u nastupajućoj eri atomskog čor-sokaka veoma pokretne konvencionalne kopnene snage, sposobne da se brzo prebace na svako ugroženo mesto, imale odlučujući značaj u pojačavanju lokalne volje za otporom na svakom mestu.

Odbacajući taj plan, Pretsednik je ustvari smanjio mogućnost upotrebe američkih kopnenih snaga izvan Evrope, pošto će buduća jačina Armije jedva dozvoliti neko angažovanje koje bi prevazilazilo postojeće američke obaveze u NATO-u i držanje »simboličkih« snaga na Dalekom Istoku.

Izgleda da su razlozi koji su naveli pretsednika Ajzenhauera na ovu redukciju bili ovi:

1) Ocena da zasada neće dolaziti do »graničnih ratova« tipa Koreje i slično. Stvarna opasnost u zemljama izvan Evrope sastoji se u subverzivnoj delatnosti, kojoj se može suprotstaviti samo političkim i ekonomskim sredstvima, a u krajnjem slučaju pomorskim i vazduhoplovnim sredstvima u okviru paktova t.zv. kolektivne bezbednosti.

2) Želja da se američki budžet odbrane održi na stabilnom iznosu od oko 30.000 miliona dolara, u duhu napora koje svestrano čini ministar finansija.

(Observer, 26 decembra 1954)

ZEMLJE BRITANSKE ZAJEDNICE NARODA

LABURISTI KRITIKUJU VLADINU POLITIKU NAORUŽANJA

Zvaničan organ britanske laburističke partije, Daily Herald, nedavno je doneo niz članaka u kojima se veoma oštro kritikuje politika britanske vlade u pogledu načina iskorišćenja velikih kredita budžeta odbrane, pogotovu u oblasti industrije naoružanja vazduhoplovstva. Donosimo dva od tih članaka u izvodu — bez komentara.

U prvom članku iznosi se uglavnom sledeće:

Krajem marta završio se period od tri godine za koje je vreme na britansku odbranu utrošeno 4.300 miliona funti sterlinga (ne računajući američku pomoć). Međutim, kakva izgleda današnja situacija?

— Ratna mornarica nije zadovoljna i prožeta je izvesnim osećanjem nesigurnosti.

— Regrutovanje za kopnenu vojsku znatno je ispod očekivanja.

— U vazduhoplovstvu, koje se nalazi u najgoroj situaciji, oseća se strahovit nedostatak savremenih lovačkih aviona.

— Civilna odbrana jedva postoji.

Međutim, novac teče, pošto je do kraja matra trebalo da bude utrošeno oko 730 miliona funti sterlinga samo na »avione i stvaranje potrebnih rezervi materijala«. Pored toga, ministar snabdevanja imao je da utroši još 288 miliona funti za naučno istraživanje i usavršavanje u oblasti »industrije i univerziteta«, koji se u velikoj meri odnose na avijaciju.

Na taj način, na moderne avione i opremu, uključujući američku pomoć, utrošeno je blizu 1.000.000 funti sterlinga. Međutim, gde su avioni i gde je oprema?

Da li je istina da britansko vazduhoplovstvo raspolaže jedva sa 100 lovačkih aviona sa zakošenim krilima, britanske proizvodnje, koji su u službi, i da se još uvek u velikoj meri oslanja na kanadske avione? Ako jeste, gde je onda novac? — pita se pisac članka. On pritom naglašava da britanske firme za proizvodnju aviona ostvaruju velike profite, dok vazduhoplovstvo i dalje nema aviona, i pita se čija je to krivica?

Pisac na kraju prebacuje konzervativcima da su dali prioritet denacionalizaciji, naprimer, čelika, dok su vazduhoplovnu industriju nedopušteno postavili.

*

U drugom članku, Džilbert Karter veoma oštro istupa protiv britanske politike snabdevanja vazduhoplovnim materijalom, dajući članku ovakav podnaslov: »Britanija ima ljude, ali nema avione; Britanija nije pripremljena za sveobuhvatan savremeni rat«. U članku se dalje uglavnom kaže:

Pored vazduhoplovnih maršala i admirala, koji su svakako odgovorni za stanje britanskog vazduhoplovstva, veliki deo odgovornosti pada i na samu vladu, što je isuviše zauzeta drugim problemima i nije uspela da koordinira napore za preoružavanje vazduhoplovstva, a u tome i ne žuri.

Vazduhoplovstvo, nastavlja Karter, imaće prvoklasnu važnost u budućem ratu. Britanija brzim koracima gubi svoj plasman među zemljama koje pretenduju da raspolažu efikasnom vazdušnom silom. Utrošeno je mnogo novca, ali se rezultati ne vide. U lovačkoj je avijaciji svaka pojedina eskadrila naoružana avionima zastarelih tipova.

U svoje vreme, mali avioni *Meteor* i *Vampire* bili su veoma dobri, ali ih je 1950. sovjetski avion MIG-15 prevazišao: Međutim, *Meteor* i *Vampire* su još uvek najbrojniji avioni britanske proizvodnje koji su danas u upotrebi u okviru operativnih jedinica.

Britansko vazduhoplovstvo ima dva tipa noćnih lovaca — *NF 11*, zasnovan na *Meteor*-u, i *Venom*, koji pretstavlja povećanu verziju *Vampire*-a. *NF 11* je dobar avion i kao prelazni tip dobro je odigrao svoju ulogu. No, on ne može izaći na kraj sa savremenim bombarderom.

Venom je bio razočaranje, pošto se njime teško upravlja; njegova proizvodnja će, verovatno, biti obustavljena. *Gloster Javelin*, veliki avion koji je toliko popularisan, ne bi bio loš, ali mu nedostaje brzina, a njime se takođe teško rukuje. Pored toga, njemu nedostaje i specijalna radio i radarska oprema za otkrivanje noćnog bombardera.

Što se tiče britanske noćne odbrane, Karter je smatra nedovoljnom, zbog nedostatka neophodne elektronske opreme. Trebalo je izgraditi takvu opremu po ugledu na Ameriku, pod britanskom licencom.

Dirigovani projektili takođe trpe od nedostatka razvoja elektronske opreme. Izvršeno je više uspešnih opita, ali se ostalo na tome. Ovde bi trebalo graditi pod licencom iz SAD.

Hunter i *Swift*, koji su trebali da prevaziđu *MIG-15*, bili su toliko dugo vremena u fazi ispitivanja da su već zastareli.

Po pitanju bombarderske avijacije, Karter tvrdi i naglašava da britansko vazduhoplovstvo ne raspolaže ni jednim jedinim bombarderom za daleka ostojanja. *Canberra*, koji treba da izvršava zadatke bombarderske avijacije, jeste avion za kraća ostojanja. *Victor*, *Valiant* i *Vulcan* neće biti proizvedeni u većem broju za period od dve godine. Tipovi aviona koji treba da ih zamene su u toku proučavanja, ali se i s time zakasnilo za dve godine.

Kritikujući, na kraju, na isti način i transportnu avijaciju, Karter ovako zaključuje svoju optužbu:

»Britanija raspolaže mozgom i sposobnostima za proizvodnju dobrih aviona. Ali su ove osobine pomračene rdavom politikom, nedostatkom razvoja potencijalno dobrih projekata i forsiranjem nekih tipova aviona koji nikad neće biti realizovani.

Britanija, takođe, proizvodi najbolje avionske motore na svetu. Međutim, Ministarstvo vazduhoplovstva i fabrika aviona nisu ove motore iskoristili onako kako bi to trebalo. Gubilo se vreme na neekonomične i nerentabilne projekte.

U Ministarstvu snabdevanja trebalo bi da postoji organizacija koja bi osigurala ravnotežu između zahteva koje postavljaju pojedini vidovi oružanih snaga i kapaciteta industrije (u pogledu proizvodnje i naučnog istraživanja). Ova ravnoteža zasada ne postoji.«

(*Daily Herald*, 10 i 15 januar 1955)

REORGANIZACIJA BRITANSKE ARTILJERIJE

U vezi sa nedavnim izjavama načelnika britanskog Imperijalnog generalštaba o preorijentisanju svih delova oružanih snaga na upotrebu taktičkog atomskog oružja, u oktobarskom broju časopisa *Journal of the Royal Artillery*, major Jang izložio je svoje gledište po organizacijskim pitanjima u oblasti artiljerije. U prvom delu članka, koji se odnosi uglavnom na artiljeriju oklopnih divizija, daju se sledeći predlozi:

- odvajanje KM art. starešine od diviziskog KM;
- smanjivanje artiljeriskih KM i organizacija štabova na stepenu divizije za oko 40%;
- reformiranje puka lake PA artiljerije divizije i uključivanje lake PA artiljerije neposredno u artiljerijske formacije. Time bi se postigla ušteda u ljudstvu, pomoću koje bi se dobila mogućnost formiranja jednog puka srednje artiljerije.

U drugom delu članka iznose se izvesne osnovne ideje za organizaciju artiljerije, koje se odnose kako na oklopne, tako i na pešadiske divizije. Pritom pisac dolazi do ovih zaključaka:

- Puk poljske artiljerije treba da se sastoji iz baterija od po 6 oruđa sa sopstvenom lakom PA artiljerijom (po 4 četvorocevna topa 20 mm na bateriju);
- u svakoj oklopnoj i pešadiskoj diviziji treba formirati po jedan puk srednje artiljerije (haubice kalibra oko 15 cm); dosada se ovaj kalibar nalazio samo u korpusnoj artiljeriji;
- diviziska artiljerija, sa svojom sopstvenom organizacijom KM, odvojenom od diviziske, treba da raspolaže sa ovim jedinicama:

a) 2 puka poljske artiljerije, svaki sa po 18 topova i 12 PA topova 20 milimetara;

b) 1 pukom srednje artiljerije od 16 topova i 12 PA topova 20 mm;

c) 1 eskadrilom izviđačke avijacije.

Izneti predlozi, u poređenju sa sadašnjom organizacijom britanske artiljerije, daju ovakvu sliku u okviru celine:

a) da bi se ispalio jedan plofun celokupne diviziske artiljerije, sa po jednim jedinim zrnom, bilo bi potrebno: oko 1.250 kg municije iz 52 topa, umesto 600 kg iz 48 topova;

b) ljudstvo: 1.450 oficira i ostalog ljudstva — za 196 cevi (uključujući 36 četverocevni topova 20 mm), umesto 1.760 za 102 cevi;

c) dužina kolona na putevima: 384 vozila zauzimaju 14,5 km, umesto 539 vozila na 20,5 km.

Jednom rečju, zaključuje se u članku, može se slobodno tvrditi da prelazak na novu organizaciju obezbeđuje redukciju brojnog stanja ljudstva, naročito u vezi smanjenja organizacije štabova i broja vozila, uz istovremeno zadržavanje, pa čak i pojačavanje vatrene moći divizije.

(*Allgemeine Schweizerische, Militärzeitschrift*, decembar 1954)

REORGANIZACIJA BRITANSKOG POMORSKOG VAZDUHOPLOVSTVA

U okviru reorganizacije britanskog pomorskog vazduhoplovstva, eskadrile prve linije biće uključene u opšti raspored angažovanja nosača aviona, koji je uveden prošle godine, radi ograničavanja vremena koje ovi brodovi provode preko mora.

Prema novom »kruženju eskadrila«, koje je bilo predviđeno da otpočne u martu, ove eskadrile biće svakih 18 meseci rasformirane i u toku svakog perioda aktivne službe provešće 7 meseci na radu pri kopnenim bazama, a 8 meseci ukrcaje na nosačima aviona.

Operativni nosači aviona sa kojima će ove eskadrile raditi biće veliki nosači *Ark Royal* i *Eagle*, koji bi se mogli nazvati nosačima prve linije i *Hermes*, *Albion* i *Centaur*, koji se mogu klasificirati kao druge kategorije; četvrti brod klase *Hermes-a*, *Bulwark*, postaće opšti i nastavni brod s kojim će raditi eskadrile koje baziraju na kopno.

Promena aviona. — Pomenuto »kruženje eskadrila« trebalo je da otpočne polovinom marta, formiranjem 2 eskadrile dnevnih mlaznih lovaca *Sea Hawk* i 1 eskadrile protivpodmorničkih aviona *Ganet*. Mada kod avionskih posada postoji tendencija za specijalizacijom — bilo kao lovaca, ili protivpodmorničara, novi plan predviđa čest prelazak sa jednog tipa aviona na drugi.

Štab komande pomorskog vazduhoplovstva, pod kojim će raditi ove eskadrile i koji će se starati za njihovu obuku, nalaziće se pri pomorskoj vazduhoplovnoj bazi u Juoviltonu, Somerset, a on će se takođe brinuti i o rezervnim jedinicama pomorskog vazduhoplovstva na mnogim stranama Britanije.

(*The Times*, 20 januar 1955)

FRANCUSKA I ZEMLJE BENELUKSA

MISLJENJE GENERALA GIJOMA O KARAKTERU BUDUĆEG RATA

»Svi problemi vojne prirode, bilo da se radi o nuklearnim oruđima ili drugim, bili su proučavani i diskutovani na sastancima Vojnog komiteta NATO-a, i po svim problemima postignuta je apsolutna jednodušnost«, izjavio je nedavno francuski general Ogisten Gijom, predsednik Vojnog komiteta NATO-a, u toku jedne konferencije za štampu održane u palati Šajo.

Mnogobrojna pitanja bila su postavljena generalu Gijomu u vezi sa mogućnošću korišćenja nuklearnih oruđa u toku eventualnog budućeg rata. On je precizirao da pravo objavljivanja eventualnog rata pripada vladama dotičnih ze-

malja, ali da se mogu dogoditi i druge pretpostavke kao, naprimer, da do rata dođe bez ikakve prethodne objave. Zato je NATO, na svom poslednjem sastanku, morao da se pozabavi i razmatranjem ove mogućnosti.

Vojni komitet je istom prilikom dopunio izveštaj koji je počeo da priprema još u Vašingtonu po pitanju novog sistema organizacije snaga Atlantskog pakta. U toku jedne zajedničke sednice stalnih pretstavnika Vojnog komiteta postignuta je saglasnost po izveštaju koji treba da se dostavi Savetu Atlantskog pakta na odobrenje.

U toku iste konferencije za štampu, generalni sekretar NATO-a, Ismej, koji je i pretstavio generala Gijoma novinarima, izjavio je sa svoje strane da mu nije poznat neki francuski predlog po kome bi se imala da obrazuje jedna stalna grupa zemalja, koju bi sačinjavali Francuska, Velika Britanija i Sjedinjene Američke Države, a koja bi stalno zasedala u Parizu sa zadatkom da u slučaju eventualnog sukoba donese brzu odluku po pitanju korišćenja nuklearnih oruđa.

»Utopija je zamišljati budući sukob kao rat pritiskom na dugme« — nastavio je dalje general Gijom. Treba, dakle, i dalje posvetiti odgovarajuću pažnju klasičnom naoružanju. U tom pogledu Vojni komitet ispituje način povećavanja pokretljivosti jedinica i pojačanja priprema vojnih snaga. On je zatim izrazio svoje ubeđenje da tehnički razvoj treba da nadoknadi razliku u snazi između NATO-a i eventualnog budućeg protivnika. Po njegovom mišljenju, to i jeste razlog zbog koga Vojni komitet insistira na daljem tehničkom usavršavanju pojedinih oruđa (nadzvučni avioni koji lete sve brže i na sve većoj visini, pojačavanje vatrene moći divizija, sve brži i pokretljiviji dirigovani projektili, itd.). »Na ovom polju« — istakao je general Gijom — »mi smo u punom razvoju«. Pritom je dodao da eventualni protivnik neprestano poboljšava stanje svojih oružanih snaga i da ta činjenica ne dopušta NATO-u da sa svoje strane smanji napor u tom pravcu.

(*Combat*, 16 decembar 1954)

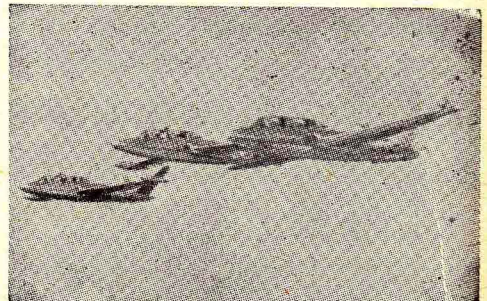
IZGRADNJA NOVOG NAFTAOVODA KROZ FRANCUSKU

U okviru programa *off-shore*, kroz Francusku će biti izgrađen naftovod za snabdevanje pogonskim gorivom mlaznih aviona, na američkim aerodromima. Prvi »članak« ovog naftovoda imaće dužinu od 220 milja i popuniće se cevima širine oko 30 cm; on će poticati od Donža, novoizgrađene luke za naftu, u blizini Nanta, i ići će do Melija, južno od Pariza. Odatle će naftovod nastaviti ka Mecu, na granici sa Sarom. On će takođe moći da sprovodi visoki oktanski benzin za klipne avionske motore i benzin za vojna vozila i oklopna sredstva.

(*Military Review*, januar 1955)

FRANCUSKI MLAZNI AVION ZA VEZU

Prvi četvorosedni mlazni avion za vezu, *Morane — Saulnier 760*, nalazi se sada u fazi probnih letova. Ovaj novi avion potiče neposredno od *Fleuret-a* — lakog školskog mlaznog aviona. Snabdeven je rezervoarima u vrhovima krila, ima radijus od 870 milja, brzinu od 310 milja na čas i visinu leta od 6.000 m. On zadržava akrobatski koeficijent, stjm što mu je sistem posluživanja i održavanja bolji no kod *Fleuret-a*. Avion može biti upotrebljen za vezu, izviđanje, fotografsku kontrolu, obuku i prenošenje lakšeg tovara.

(*Military Review*, novembar 1954)

NOVI CENTRI ZA ODABIRANJE REGRUTA U FRANCUSKOJ ARMIJI

Počev od 1 decembra prošle godine u Francuskoj su počeli sa radom prvi centri za odabiranje regruta.

Ranije, dok je obuka u vojsci bila teška ali jednostavna, glavna je pažnja obraćana na broj oružja i moral trupa. Danas, pak, i obuka i disciplina u Armiji postale su složenije, odnosno raznovrsnije. Vojnik je sada više specijalista. Ukoliko Armija ne želi da pristupi formiranju jedinica tehničara (specijalista) putem njihovog odabiranja na sreću iz mase regruta, ili da reskira da ih docnije bira među onima koji su već raspoređeni i poslati u trupu, ona mora da pribegne sistemu strogog prethodnog odabiranja. Ovom cilju i treba da odgovore pomenuti centri.

Još od 1946 godine, razne službe u francuskom Generalštabu otpočele su sa proučavanjem sistema koji se zasnivao na poslednjim pronalascima psihotehnike. Trebalo je sačekati 1950 godinu pa da se, na osnovu Zakona o 18-to mesečnom služenju u vojsci, stvori sistem odabiranja »u želji da se osigura racionalno raspoređivanje ljudi (regruta) prema njihovim fizičkim, intelektualnim i profesionalnim sposobnostima«. Član 8 pomenutog Zakona predviđa da se u toku godine koja prethodi godini regrutovanja održe ispiti čije trajanje ne bi smelo da pređe tri dana. Ovo se vreme uračunava u »zakonite vojne obaveze«. Pripreme za početak rada ovih centara otpočele su tek 1952 i trajale su, kao što se vidi, skoro dve godine.

Centar za odabiranje Prve vojne oblasti smešten je u Vensanu. Za početak njegovog rada pozivi nisu upućeni celom godištu regruta, već samo jednom delu, tj. mladićima rođenim između 16 februara i 31 marta 1934, koji će biti pozvani u vojsku između jula i oktobra 1955.

Po svom dolasku u centar, budući regruti dobijaju novčanu naknadu i sleđovanje duvana, jedan lični dosije (pod brojem) i traku oko rukava (u boji) čime se raspoređuju u jednu od 20 ekipa. Strogom organizacijom, proučenom od strane civilnih i vojnih stručnjaka, izbegnut je svaki gubitak u vremenu. Ispiti, iako brojni, traju svega dan i po. Tempo rada je: pregled 1.200 ljudi nedeljno.

Postoje dve vrste ispitivanja, psihotehničko i lekarsko. Oficiri i inženjeri su odredili potrebe i pronašli izvore u pogledu potrebnog ljudstva. Mešovite komisije su analizirale razna zanimanja u vojsci; one su ih proučavale i utvrdile da ih ima oko 500, ne računajući profesionalne specijaliste koji mogu biti neposredno prebačeni iz civilnog u vojnički život. Posle toga izvršeno je razgraničenje »grupa sposobnosti« koje su dalje podeljene na 23 podgrupe, i to prema psihotehničkim sposobnostima, tehničkim znanjima, fizičkom stanju i kulturnom nivou. Potrebe regrutnih komisija i pojedinih jedinica biće ubuduće odmah zadovoljene; dobijanjem potrebnih šifri, ljudi će znati kojoj »grupi« pripadaju. Svaki regrut ima u svom dosijeu jednu zabelešku koja pokazuje njegove sposobnosti u pogledu izvesne kategorije službi.

Kad se obrazuje jedna ekipa, ona najpre podleže lekarskom ispitivanju — rentgenskom i urološkom — a zatim rešava čitav niz brižljivo pripremljenih zadataka. Tako se, naprimer, prilikom tih ispita zahtevaju izvesna osnovna znanja iz morzeove azbuke. Na ovaj se način mogu za 10 minuta, između 250 ljudi, izabrati 20 budućih radiotelegrafista ili odbaciti nekoliko desetina mladića koji se nikad neće naviknuti na službu u kojoj se zahteva dobar sluh. Što se tiče načina ispita iz inteligencije, opšteg obrazovanja, poznavanja mehanike itd., oni su manje-više poznati.

Potom se ponovo nastavlja sa lekarskim pregledom. Mnogo detaljniji nego što je to revizion, ili pregled prilikom regrutovanja, ovaj se lekarski pregled naročito zadržava na organima čula. Samo tu postoji 14 pregleda. Najzad, budući vojnik sa svojim dosijeam prelazi na pregled u kabinet opšte medicine i, ako za to postoji potreba, na psihijatrijski pregled. Slaboumni i ljudi nepodesni za vojnički život takođe se odbacuju.

Svi se ovi podaci prikupljaju najzad u birou jednog od šestorice oficira »glavnih dirigenata«. Ukoliko ovaj biro i ne raspolaže sa svim lekarskim nalazima — koji, s obzirom na lekarsku profesionalnu diskreciju, mogu često biti poslati samo budućem trupnom lekaru — on bar ima u rukama skoro kompletnu »sliku« mlađića koji se nalazi pred njim. On se raspituje u pogledu porodičnog stanja budućeg regruta, zatim njegovih želja, molbi, žalbi, itd., u cilju eventualnog detaljnijeg određivanja njegovih prava. Odluku po tome, u svakom slučaju, donosi regrutna služba.

Ustrojavanje centara za odabiranje regruta i tehnička preciznost koja je prethodila njihovom stvaranju, istovremeno su izazvali živo interesovanje kako francuskog Ministarstva rada, koji se bavi pronalaženjem izvora ljudske snage, tako i raznih drugih naučno-istraživačkih organa i ustanova koji od ovih centara očekuju detaljnije rezultate i iskustva. Francuska armija, u svakom slučaju, očekuje od ovih centara veliku dobit i uštedu, kako u vremenu tako i u pogledu ljudske snage.

(Le monde, 8 decembar 1954)

IZGRADNJA HOLANDSKE ARMIIJE

Posle Drugog svetskog rata Holandija je napustila svoju politiku neutralnosti i 1948 pristupila *Briselskom*, a 1949 god. *Severnoatlantskom savezu (NATO)*.

Po zaključenju primirja na Zapadu, Holandija je odmah otpočela sa izgradnjom svoje Armije koja je, praktično, imala da se stvori ni iz čega. Ta izgradnja tekla je ubrzanim tempom zbog poznatog razvoja situacije u ranijoj t.zv. Holandskoj Indiji koja je 1949 godine dobila svoj epilog Ugovorom o suverenosti Sjedinjenih Država Indonezije. Posle povlačenja holandskih trupa u Metropolu, pristupilo se reorganizaciji kopnene vojske — u saglasnosti sa holandskim obavezama u okviru Zapadnoevropskog saveza i NATO-a.

Holandska odbranbena politika prikazana je u jednom izveštaju o odbranbenim merama koji je vlada, 18 maja 1954, podnela Parlamentu. U Armiji prva vojna obaveza traje 18 meseci, dok je za oficirske kandidate, za izvesne specijalne dužnosti, kao i izvesne rodove vojske i službe, ta obaveza još duža. Vojni obveznici će biti pozivani po grupama svaka dva meseca i najpre će morati proći kroz četvoromesečnu obuku u odgovarajućim regrutskim centrima. Zatim će se dodeljivati operativnim divizionima ili korpusnim delovima. Na taj će način operativne jedinice svaka dva meseca dobijati nove, poluobučene regrute, dok će se u tim istim vremenskim rokovima otpuštati pojedine grupe obveznika, koji se kao rezervisti vraćaju građanskom životu. Od rezervista, koji će biti redovno pozivani na vežbu, obrazovaće se mobilisane (rezervne) divizije.

Sastav holandskog armiskog korpusa danas obuhvata 3 divizije, a do jeseni 1957 verovatno će imati jačinu od 5 divizija, od kojih će jedna biti operativna, a ostale rezervne. Armija raspolaže još i teritorijalnim trupama i jedinicama za protivavionsku odbranu.

Njena jačina u slučaju mobilizacije iznosi zasada oko 75.000 ljudi. Pored toga, predviđa se i *Nacionalna dobrovoljačka rezerva* od oko 108 četa, koja će imati zadatke strategijske službe sigurnosti. Ratni materijal biće pribavljen uglavnom iz SAD. Troškovi za kopnenu vojsku za period 1955—1957 izneće 2.437 miliona holandskih forinti¹⁾, od kojih 819 miliona pada na nabavku i održavanje ratnog materijala i naoružanja.

Plan za izgradnju mornarice do 1956 predviđa ovakav sastav: 1 nosač aviona, 2 krstarice, 12 lovaca podmornica, 12 velikih fregata, 5 malih fregata, 7 obalskih zaštitnih brodova, 6 podmornica, 65 minopolagača, 6 patrolnih brodova i nekoliko pomoćnih brodova. Mornarica će dobiti još i 5 eskadrila avijacije, kao i nekoliko bataljona pomorske pešadije, od kojih su 1 bataljon i 1 eskadrila pred-

¹⁾Holandska forinta = 235 din.

viđeni za prekomorske posade na Novoj Gvineji i Antilskim Ostrvima. Budžet mornarice za period 1955—1957 iznosi 945 miliona forinti.

Holandsko vazduhoplovstvo, u okviru predviđenog plana izgradnje u sa-glasnosti sa NATO-om, treba do kraja 1955 da ima ovakav sastav: 6 lovačkih eskadrila, 3 eskadrile noćnih lovaca, 6 taktičkih eskadrila, 1 transportnu eskadrilu i 1 eskadrilu za izviđanje, ukoliko odgovarajući materijal bude na vreme stavljen na raspoloženje. Budžet vazduhoplovstva za pomenuti period 1955—1957, izneće oko 956 miliona forinti.

(Bieler Tagblatt, 5 novembar 1954)

ŠVAJCARSKA

ŠVAJCARSKA, KAO MODEL ZA BUDUĆU ORGANIZACIJU ZAPADNOEVROPSKIH KOPNENIH SNAGA

U jednom od poznatih švajcarskih dnevnih listova objavljen je početkom ove godine članak francuskog generala u rezervi, Zorža Pikoa, u kome on iznosi svoje mišljenje da kopnene snage zapadnoevropskih armija treba da budu organizovane po ugledu na Švajcarsku armiju. S obzirom na njegov dosta interesantan sadržaj, donosimo ovaj članak u izvodu.

Posle održanih debata u francuskom Parlamentu, niukom se slučaju više ne može poricati da veliki deo francuskog javnog mnjenja, možda i njegova većina, strahuje od ponovnog naoružanja Zapadne Nemačke. Francuska javnost, po mišljenju generala Pikoa, to ocenjuje više sa sentimentalnog nego realističkog gledanja na celu stvar, jer 12 nemačkih divizija uključenih u NATO, predstavljaju baš nešto suprotno od jedne »nezavisne armije«. No, bez obzira na to, činjenica ostaje da se francusko javno mnjenje plaši nemačkog naoružavanja.

Što se tiče Zapadne Nemačke, postavlja se pitanje da li su njeni građani jednodušni u pogledu svog ponovnog naoružavanja? Izgleda da to ni oni nisu. I nemačko javno mnjenje je, ističe general Piko, vrlo podeljeno, a omladina zauzima prema njemu skoro neprijateljski stav. Na taj se način situacija, umesto da se smiruje, samo još više pogoršava. Na vojnom se planu, po mišljenju generala Pikoa, nastavlja sa daljom organizacijom NATO-a — instrumenta koji će praktično biti na raspoloženju SAD — umesto da se glavna briga posveti odbrani Evrope.

Može se mnogo raspravljati o tome kakav će oblik imati eventualan budući rat. Jedni tvrde da će atomsko oružje imati presudnu ulogu. Drugi, naprotiv, misle da se ni SAD ni SSSR neće usuditi da uzmu inicijativu u tom pogledu i da ta sredstva, analogno činjenici da ni bojni otrovi nisu bili primenjeni u Drugom svetskom ratu, neće igrati nikakvu ulogu. Izgleda da je prilično teško dobiti neku tačniju sliku o svemu tome. S druge strane, poznato je da danas jedan narod od 40 miliona stanovnika, koji je čvrsto odlučio da se suprotstavi agresoru, ne može biti lako pokoren — bez obzira na to kakav će oblik imati budući rat — ako je samo spreman da se bori i ako je organizovan i obučen kako treba. Ovo su Švajcarci sasvim pravilno shvatili; oni nisu odbranu svoje zemlje poverili drugome (pisac članka ovde aludira na Francusku i NATO — prim. prev.), već je sam narod — koji se svake godine poziva na vežbu — uzeo taj zadatak na sebe. Švajcarci su u stanju da za svega nekoliko časova stanu pod oružje da bi se suprotstavili svakome ko bi želeo da nasrne na njihovu nezavisnost.

Odbrana Zapadne Evrope prema, mišljenju generala Pikoa, nalazi se sada u sličnoj situaciji — kada psihološki momenat igra veliku ulogu — kao i odbrana male Švajcarske. Ako bi kopnene snage zapadnoevropskih zemalja imale uređenje slično Švajcarskoj armiji, eventualni protivnik ne bi se nikad usudio da ih napadne, niti bio on sam morao da stremi da će ga one napasti, jer ističe pisac, jedna Armija, čiji se gro ljudstva nalazi kod svojih kuća i čiji je stalan kadar vrlo mali, ne može danas da ima agresivnih namera. Na toj osnovi ni ponovno naoružanje Zapadne Nemačke ne bi

više pretstavljalo smetnje niti bi ikoga više uznemiravalo. Najzad, francuska bi kopnena armija bila ubuduće prisno vezana za narod i, živeći njegovim životom, uspela bi da pronađe svoje efektivne, način obuke i svoj vojnički duh. Ona bi time ostvarivala glavni ekonomski višak, čiji bi jedan deo mogao da posluži i za povećanje moći francuskih vazdušnih snaga.

U današnjoj pometnji u svetu Francuska bi, ističe general Piko, trebala da uzme inicijativu i da predloži pretvaranje dosadašnjeg sistema kopnenih armija Zapadne Evrope u sistem sličan Švajcarskom, koji se karakteriše veoma ograničenim trajanjem vojne službe i vrlo malim brojem aktivnog kadra. Nemačka bi armija imala da se odmah organizuje po ovom novom sistemu, a ostale bi zapadnoevropske armije prelazile na njega po etapama i u određenom roku.

Pa i sama eventualna konferencija četvorice, završava pisac svoj članak, mogla bi se iskoristiti u cilju diskutovanja i predlaganja jednog ovakvog rešenja. Njegovu bi usvajanje pretstavljalo prvi realan i efikasan korak ka popuštanju međunarodne zategnutosti i razoružanju.

(*Express*, Biel, 8 januara 1955)

U ŠVAJCARSKOJ SE JOŠ RASPRAVLJA PO PITANJU BUDUĆNOSTI KONJICE¹⁾

Komisija Švajcarske armije, koja je pre izvesnog vremena obrazovana sa zadatkom da prouči i ispita vojne rashode, zadržala se u svom obimnom izveštaju na jednom pitanju koje je aktuelno već nekoliko godina. Radi se opet o konjici, odnosno o tome može li ona u slučaju rata odigrati ulogu koja bi opravdala njeno dalje postojanje.

Po tom su pitanju članovi Komisije ostali podeljeni na većinu (9 članova), koja je za dalji opstanak konjice, i manjinu (6 članova), koja je za njeno ukidanje. Međutim, cela je ova stvar, imala svog odjeka i u švajcarskoj štampi. Od većeg broja članaka, objavljenih po toj temi, izabrali smo ovaj iz poznatog ženevskog dnevnog lista, čiji je pisac, kao što će se to već videti iz samog pisanja, pobornik daljeg održavanja konjice. Evo kako on razmatra rad te Komisije, tj. kako brani njenu odluku:

Ako se Komisija konačno izjasnila za dalje održavanje konjice, to dolazi otuda što većina njenih članova zastupa mišljenje da to zahtevaju uslovi savremene borbe, posmatrani kroz prizmu prirodnog stvora švajcarskog tla. No, pre nego što bi se izneli elementi koji su uticali na donošenje ovakve odluke potrebno je, prema mišljenju pisca ovog članka, navesti razloge koji su išli za i protiv nje. Ponekad se govori kako bi ukidanje ovog roda vojske, s obzirom na njegovu spornu korist i uspešno dejstvo, olakšalo vojni budžet za više miliona franaka. Sada je Komisija izradila solidne proračune i na osnovu njih proizilazi da bi se ukidanjem konjice u švajcarskoj vojsci stvorila ušteda od nekih pet i po miliona franaka. Pisac članka stavlja na ovo svoj prigovor i ističe da to ipak ne pretstavlja tako veliku sumu koja bi bila razlog za ukidanje konjice. Ovo potkrepljuje činjenicom da, u slučaju ovog ukidanja, pripadnici konjice ne bi bili otpušteni kućama i vraćeni njihovom plugu i traktoru, već bi bili prebačeni u druge rodove što bi iziskivalo nove materijalne rashode oko njihove ponovne obuke i snabdevanja. U krajnjoj liniji, po njegovom mišljenju, u materijalnom pogledu se ne bi mnogo dobilo.

Pisac zatim iznosi kako je većina članova Komisije pravdala svoj stav, tj. predlog da konjica i dalje ostane. Ta je većina pošla od postavke da, ako se radi o opštoj koncepciji odbrane švajcarske teritorije, odnosno od toga da ne treba samo braniti Alpe, već i Juru i »švajcarski plato«, onda pešadija ostaje glavni elemenat, tj. oslonac švajcarske vojske. Ali, ovaj je rod vojske, iako danas znatno pokretljiviji nego ranije, još uvek relativno spor. Pešadija mora biti potpomognuta brzim elementima. Ovde se, besumnje, misli na motorizovanu pešadiju i motorizovane jedinice. Međutim, ostaje izvestan broj borbenih dejstava u korist pešadije koje bi konjanici mogli da izvrše za kraće vreme nego motorizovani delovi, čak

¹⁾ Vidi *Vojno delo* br. 7/54, str. 65.

i ako bi ovi bili snabdeveni vozilima za svaki teren. Kao primer se navodi blisko izvidanje malih konjičkih patrola koje bi radile za račun jednog pešadiskog bataljona, i to ne samo pre, već i za vreme borbe, ispred fronta ili sa strane. Jednom konjičkom sastavu, ojačanom ili ne, može se staviti u zadatak da za borbu peške posedne izvestan važan sektor i da se tamo održi do dolaska pešadije, ili, pak, da osigura bok, uspostavi vezu između dve uporedne kolone, tj. da spreči neprijateljevo infiltriranje kroz međuprostore, da vodi zaštitničke borbe na ograničenim sektorima, održava dodir sa neprijateljem itd. A to znači da postoje mnogi zadaci koji bi se, pod izvesnim okolnostima, korisno mogli poveriti konjici. Ovo tim pre, smatra pisac ovog članka, ako bi jednog dana u ratu, kao posledica bombardovanja ili sabotaže, došlo do znatnog ograničenja švajcarskih rezervi pogonskog goriva, a time i do ograničenog dejstva motorizovanih jedinica.

Međutim, svi ovi zadaci konjice iziskuju brižljivu pripremu i treba zahvaliti članovima pomenute Komisije, odnosno autorima ovog izveštaja, ističe pisac članka, što su kroz njega (ne iznoseći detalje) ukazali na neke nedostatke švajcarske konjice. Pritom pisac citira sledeći pasus izveštaja:

»Da bi konjica bila na visini svog zadatka, izvesni uslovi moraju biti ispunjeni. Kritike, upućene na njen račun od strane viših komandanata, bile su dobrim delom opravdane. Neosporno je da se dosada, računajući i sadašnje gođište u vojsci, kod izvesnog dela konjice ispoljila neka nadutost (taština) i pogrešno shvaćena privrženost tradicijama koja sprečava njeno potrebno prilagođavanje koncepcijama savremene borbe. Ni regrutovanje za konjicu nije bilo uvek srećno. Pored toga, naoružanje konjičkih eskadrona pokazalo se nedovoljnim posle ukidanja mitraljeskih jedinica u konjici. I u pogledu same obuke mogla bi se uputiti jedna zamerka. Pokazalo se, ne bez razloga, da je i sama konjica donekle odgovorna za činjenicu da više ne može igrati onu ulogu koja se od nje očekivala.«

Pisac dalje iznosi mišljenje da bi, u cilju održavanja ovog roda vojske, konjicu trebalo reorganizovati i nadahnuti naprednijim duhom. Danas su u Švajcarskoj armiji konjičke jedinice potčinjene divizijama. Ulažu se naponi da se upotvori njihovo naoružanje, da se ljudstvu, izabranom sa više važnje, pruži i racionalnija obuka.

Međutim, izveštaj Komisije, kako to tvrdi pisac, ne znači poslednju reč u ovoj diskusiji. Ona će se, besumnje, nastaviti pošto će uvek biti ljudi — i to verovatno u sve većem broju — koji će, priznajući korist koju konjica još može da pruži u borbi, smatrati da njen doprinos nije u srazmeri sa rashodima koje ona zahteva.

Posle predloga da se konjica, bez ikakvih promena, i dalje zadrži u Švajcarskoj armiji, značajno je mišljenje Komisije na kraju izveštaja:

»Pod pretpostavkom da bi Federalno veće, ipak, ranije ili kasnije, prihvatilo odluku da konjicu treba ukinuti, većina članova Komisije smatra da bi bilo korisnije neposredno i potpuno ukidanje konjice nego njeno postepeno smanjivanje. Komisija ovim želi da podvuče da ne bi trebalo ići ispod postojećeg broja (24) eskadrona.«

Smatra se, završava pisac članka da, iako većina članova Komisije brani dalji opstanak konjice, svakako bez ikakvog sentimentalnog razloga, ona time ne misli da povećava stvarni značaj i korist konjice niti da u toj svojoj odbrani ide do kraja.

(*Journal de Genève*, 23 januara 1955)

ZAPADNA NEMAČKA

NEMAČKI OFICIRI U POSETI BRITANJI

Šest nemačkih oficira, na čelu sa ranijim načelnikom Operativnog odeljenja biv. nemačke vojske, generalom Hojsingerom, nedavno su proveli pet dana u Londonu. Ovi oficiri, koji su pripadnici novog Ureda nemačkog Ministarstva odbrane, posetili su britanski Admiralitet i brodove i uređaje u Portsmouthu.

Britanski Admiralityet izdao je saopštenje da je ova poseta učinjena kao produženje vladine politike »tesne saradnje sa kontinentalnim silama«.

Pošto nemačka ratna mornarica neće ugledati svet pre ratifikacije Pariskih sporazuma, Admiralityet je naglasio da je pomenuta poseta imala za cilj samo da »utre put budućoj saradnji između britanske i nemačke ratne mornarice«. No, predstavnik britanske mornarice odbio je da kaže u kom se vidu ta »buduća saradnja« zamišlja.

Kao načelnik Operativnog odeljenja, general Hojsinger je planirao napade na Holandiju, Belgiju i Francusku. On je bio prisutan kad je paklena mašina porušila Hitlerovu salu za konferencije, 1944, i preživeo je optužbu da je učestvovao u tadašnjoj zaveri.

(*Manchester Guardian*, 11 januara 1955)

VOJNA BIBLIOTEKA

IZ SERIJE *SAVREMENIKA* DATA SU U ŠTAMPU:

XVI knjiga: *General Šasen*

ISTORIJA DRUGOG SVETSKOG RATA

SVEOBUHVAATNO DELO O OPERACIJAMA NA
KOPNU, MORU I U VAZDUHU U DRUGOM
SVETSKOM RATU

XVII knjiga: *Svečin* — **STRATEGIJA**

PRIPREMAJU SE ZA ŠTAMPU:

XVIII knjiga: *Ajmansberger* — **TENKOVSKI RAT**

XIX knjiga: *Kamon* — **NAPOLEONOVI RATOWI**

XX knjiga: *Karpov* — **OBALSKA ODBRANA**